

УДК 398.332.47(=161.3)

**ТРАНСФАРМАЦЫЯ СВЯТКАВАННЯ
БЕЛАРУСКАЙ МАСЛЕНІЦЫ
Ў САВЕЦКІ ЧАС**

А. І. Ляшкевіч

аспірант,

Цэнтр даследаванняў беларускай культуры,
мовы і літаратуры НАН Беларусі

У артыкуле разглядаюцца змены, якія закранулі каляндарную абраднасць беларусаў і, у прыватнасці, святкаванне Масленіцы ў савецкі час пад уплывам дзяржаўнай культурнай палітыкі. Робіцца спроба асэнсаваць гэтыя змены ў лакальным і глабальным маштабе.

Ключавыя словы: масленіца, абрады, святы, каляндар, СССР, культурная палітыка, фалькларызм.

Уводзіны

Актуальнасць прапанаванага даследавання звязана з нераспрацаванасцю пытанняў эвалюцыі і трансфармацыі абрадава-святочнага комплексу беларускай Масленіцы і не ў меншай ступені этнакультурнай сітуацыяй у краіне, калі назіраецца ўстойлівая зацікаўленасць грамадства народнымі традыцыямі.

Масленіца – традыцыйнае рухоме каляндарнае свята на мяжы зімовага і вясновага цыклу. Святкуецца на восьмым тыдні да Вялікадня, які, у сваю чаргу, разлічваецца па сонечна-месячным календары. Масленіца можа прыпадаць на даты з 3 лютага да 14 сакавіка. Беларускі масленічны абрадавы комплекс розніцца ад рэгіёна да рэгіёна, вылучаецца шэраг арыгінальных лакальных варыянтаў свята.

Масленіца ў сучаснай беларускай культурнай прасторы часткова дэсакралізаваная. Свята амаль згубіла ранейшыя функцыі спрыяння плоднасці людзей і зямлі, здзяйснення каляндарнага пераходу. Першынства набывае рэкрэатыўна-забаўляльны аспект. Паспрыяла гэтаму разбурэнне традыцыйнага ладу жыцця, глабалізацыя, прырытэт індывідуальнага, а не традыцыйнага калектыўнага. Гэта аб'ектыўныя фактары, характэрныя для ўсіх краін свету. На постсавецкай прасторы дадатковым фактарам трансфармацыі каляндарных святаў стала савецкая культурная палітыка.

Асноўная частка

Мірча Эліяда сцвярджаў, што рэакцыі чалавека на з'явы прыроды, якія адлюстроўваліся і ў абрадах, абумоўленыя эканамічнымі, сацыяльнымі і культурнымі абставінамі: "...сімволіка і культы Маці-Зямлі, пладавітасці чалавека і ўрадлівасці ў сельскай гаспадарцы, сакральнасці Жанчыны і да т. п. змаглі

развіцця і скласці шырока разгалінаваную рэлігійную сістэму толькі дзякуючы адкрыццю земляробства. Гэтак жа відавочна, што да аграрнае грамадства, якое спецыялізавалася на жывёлагадоўлі, было няздольнае гэтак жа глыбока і з той жа сілай адчуць сакральнасць маці-Зямлі" [1, с. 20–21]. Ідучы ўслед за логікай Эліяда, каляндарныя абрады не маглі заставацца нязменнымі ў грамадстве, якое ішло па шляху індустрыялізацыі. Разам з палітычнымі, эканамічнымі, сацыяльнымі зменамі савецкая ўлада праводзіла мэтанакіраваную культурную палітыку. Т.І. Кухаронак выдзяляе ў яе правядзенні некалькі этапаў:

1918–1928 г. – памяркоўныя адносіны ўлады да народных абрадаў і наступ на царкоўныя абрады.

З 1929 – супрацьпастаўленне дзяржаўнай ідэалогіі традыцыйнай народнай культуры. Мэта – поўнае замяшчэнне народных святаў новымі, сацыялістычнымі.

1950-я – 1960-я гг. – адраджэнне народных святаў "на новай аснове" (спалучэнне іх выхаваўчага патэнцыялу з новай сацыялістычнай абраднасцю, "стварэнне інтэрнацыянальнай па зместу і нацыянальнай па форме савецкай культуры і абраднасці").

1970-я – 1980-я гг. – увядзенне мясцовых элементаў у стандартныя сцэнарыі народных святаў.

З 1990-х гг. – адраджэнне аўтэнтчных і другасных форм бытавання народнай культуры [2, с. 140, 142, 157, 162].

Святкаванне Масленіцы трансфармавалася на кожным з пазначаных этапаў. У 1918 г па дэкрэце Савета народных камісараў РСФСР "Аб увядзенні ў Расійскай рэспубліцы заходнеўрапейскага календара" ад 24 студзеня дзень за 31 студзеня было пастаноўлена лічыць не 1-м, а адразу 14-м лютым. Масленічны тыдзень у 1918 г. прыпаў на 10–17 сакавіка. Такім чынам, акурат Масленіца стала першым вялікім святам, на якім адбылася ўвядзенне ў савецкай дзяржаве грыгарыянскага каляндару. На той момант толькі частка беларускай тэрыторыі кантралявалася саветамі, частка ж знаходзілася пад нямецкай акупацыяй [3, с. 211]. Фактычна дзеянне дэкрэту аб увядзенні заходнеўрапейскага календара распаўсюдзілася на ўсю тэрыторыю сучаснай Беларусі толькі ў 1926 г., пасля другога "узбуйнення" БССР Гомельскім і Рэчыцкім паветамі (Заходняя Беларусь тады знаходзілася пад уладай Польшчы, дзе дзейнічаў заходнеўрапейскі каляндар).

Перамяшчэнне дат каляндарных святаў садзейнічала іх разбурэнню. "Пры зменах уладаў ідэалогіяў адной з першых ахвяраў становіцца каляндар. Гэтак здарылася пасля хрысціянізацыі Эўропы, пасля Вялікай Французскай і Вялікай Кастрычніцкай

сацыялістычнай рэвалюцыяў”, – піша філосаф Сяргей Санько. Ён тлумачыць гэта тым, што каландар з’яўляецца адной з найбольш істотных сімвалічных сістэм у культуры народа, разам з мовай, таму ўплываць на яго імкнецца любая ўлада [4, с. 120].

Самі носьбіты традыцыі выдзяляюць “свае” і “савецкія” святы: “[А якія ў вас лічылі самыя вялікія святы?] Ну, якія ў нас святы вялікія, нас шчыталі, ну, Новы год –эта ўжо Новы год савецкі ўжо, свой Новы год, Стары, шчыталі сьвята, і гэты ўжо. Ну, сьвята, сьвята. Тройца, Паска. Вот нашыя самыя вялікія сьвяты ж былі”¹.

Як тэндэнцыі паслярэвалюцыйнага часу выдзяляюцца звышкіраванне савецкай улады, звышкантроль за грамадскім жыццём, які змяняецца пад’ёмам фалькларыстычнай дзейнасці падчас беларусізацыі, што выявілася ў зборанні, вывучэнні і папулярнацыі народнай творчасці. Сярод значных фактараў у гэты перыяд З. Я. Мажэйка называе дзейнасць Інбелкульту (1922–1929) і Акадэміі навук БССР (з 1929), тэатральнай трупы Уладзіслава Галубка (1920–1937). З 1937 г. узрастае заідэалагізаванасць творчага жыцця, насаджваецца арганізаваная самадзейнасць, для кіраўніцтва якой ствараюцца рэспубліканскі і абласныя дамы народнай творчасці [5, с. 110–112].

Нягледзячы на ўсе захады савецкай улады, святкаванні Масленіцы да Другой сусветнай вайны, па ўспамінах інфармантаў, пераважна праходзілі па старых традыцыях. Т.І. Кухаронак прыводзіць наступныя звесткі: “Напрыклад, у в. Асавец Бялыніцкага раёна Магілёўскай вобласці яшчэ перад вайной жанчыны збіраліся ў чацвер масленічнага тыдня «на ўласкі», праапрапаналіся ў «старцоў», рабілі з Бульбы зубы страшныя, бураком, сажай вымазвалі твары, вусы прыклеівалі, хадзілі па жатах і чудзілі. Абаязкова пяклі бліны”.

З успамінаў Т.І. Аляксяёнак з в. Канцы Ушацкага раёна Віцебскай вобласці: “У нас Масленіца да вайны была і пасля вайны трохі. Прыбіраліся ў дзеда, унучка была, суседкі, бубулькі, Масленіца, зяць, цешча. Хадзілі па вуліцы, пелі:

У нас сёння Масленіца,
Прыляцела красавіца,
Сядзела на тыну, на калу,
Кідала масла на кашу,
Малада дзяўчына схапіла,
Ды ў чарпачочку стапіла,
Свайго мілога паіла:
– Пі, мой мілы, хоць да дна,
Я ў цябе буду адна!

Унукі ўпрагаліся замест коней у сані і везлі сваю бабку на пачастунак. Чучала Масленіцы спальвалі на кастры ці харанілі” [2, с. 149–150]. Аднак, у некаторых рэгіёнах Масленіцу

перасталі святкаваць ужо ў даваенны перыяд (напрыклад, у в. Альшанка Чашніцкага р-на – паміж 1927 і 1929 гг.) [2, с. 150].

На прыкладзе сваіх экспедыцый на Палессе, якія ў 1960-я гг. прайшлі па слядах Я. Гіпіуса і З. Эвальд, а ў 1990-я – 2000-я – па ўласных слядах, З.Я. Мажэйка робіць выснову, што Другая сусветная вайна менш разбуральна паўплывала на аўтэнтычны фальклор за афіцыйную культурную палітыку: “Калі з 1930-х па 1960-я гады страты ў галіне аўтэнтычнага фальклору склалі каля траціны былых яго праяў, то з 1960-х па 1990 – 2000-я гады яны перавысілі амаль пяцідзясяціпрацэнтную мяжу... Істотныя страты пасляваенных гадоў, якія ідуць ад афіцыйнай культурнай палітыкі (а ў постсавецкі перыяд яшчэ і ад спажывецкай камерцыялізацыі), – зусім не колькасныя, бо і ў сучаснай беларускай вёсцы песень запісваецца дастаткова. Страты гэтыя носяць прынцыпова якасны характар і выяўляюцца ў паслабленні асноўных заканамернасцяў функцыянавання фальклору ў руральнай песеннай суполцы, выпадзенні з’яўнаў самаарганізацыі і самарэгуляцыі ў іманентным уладкаванні руральнай мастацкай сістэмы з перакрыццём аўтэнтычных праяваў творчага жыцця ў вёсцы кіраванымі «фальклорнымі мерапрыемствамі» [5, с. 99–100].

У 1950-я – 1960-я гг. друкуюцца сцэнары і рэкамендацыі па правядзенні масавых абрадава-святочных мерапрыемстваў без уліку мясцовых асаблівасцей народных свят. Артыкулы ў прэсе адлюстроўвалі лепшы вопыт работы ўстаноў культуры, не ўлічваючы, што вопыт пэўнага рэгіёну можа быць зусім непрадатным у іншай мясцовасці. Так, у беларускую культурную практыку трапілі элементы рускай традыцыі ў спрошчаным, “лубочным” выглядзе.

Масленічныя святкаванні зваліся часцей за ўсё “Провады рускай зімы”, укараняліся больш у гарадах. У беларускіх вёсках гэта свята сустракалася радзей. Наладжвалі яго, не раўнуючыся на Вялікдзень, у апошнюю нядзелю лютага. Тое, што ў Беларусі праводзяць рускую зіму, мабыць, не было супярэчнасцю для кіраўнікоў сферы культуры, бо да Тройцы ў той жа перыяд прымяркоўвалася “Свята рускай бярозкі” [2, с. 162, 163].

З таго часу і дасюль у масавай свядомасці пануюць уяўленні аб святкаванні Масленіцы, часта не ўласцівыя беларускай традыцыі: крыклівыя карнавальныя касцюмы, пэўныя спартыўныя гульні, выпяканне бліноў на вуліцы. Распаўсюджанае зараз паўсюдна спальванне пудзіла вельмі мала фіксуецца ў традыцыйным побыце (гл. мал.). Змены закранулі і стравы, як уласна масленічныя, так і стол на Масленічныя Дзяды. Самі носьбіты традыцыі распавядаюць пра Масленічныя Дзяды так: “Кучыццо дзелалі, клёцкі, юшку. Гэта абязцельна гэтыя стравы.

¹ Зап. А.І. Ляшкевіч у 2015 г. у в. Любушаны Бярэзінскага р. Мінскай вобл. ад Марыі Карнеёўны Цэдрык (дз. в. Калбаска) 1929 г. н., нар. у в. Селішча Бярэзінскага р., жыве ў Любушанах з 1941 г.

А цяпер ужо й гарошыкі, многа ўсяго, і салаты, ўсё ёсьць. Раньшэ ня дзелалі”².

З.Я. Мажэйка называе афіцыйныя культурныя падыходы да фальклору ў 1950-х – пач. 1970-х гг. дэструктыўнымі: “састарэлы” фальклор “асучасніваўся”, “рэлігійныя” абрады пераследаваліся. З 1960-х даследчыца фіксуе тэндэнцыю “культурнага апусьтыньвання” (“вёскі, што змаўкаюць”) [5, с. 100–101].

² Зап. А.І. Ляшкевіч у 2016 г. у п. Крупскі Крупскага р. Мінскай вобл. ад Любоў Дзмітрыеўны Галавашанкі (дзев. Занімонца), 1933 г. н., мясц., правасл., 4 класы.

Традыцыйныя абрады ў савецкі час мянялі ідэйны змест, у іх уводзілася сацыялістычная сімволіка і атрыбутыка [6, с. 89]. Элементы традыцыйнай культуры, наадварот, уводзіліся ў савецкія святкаванні. Так, як раўназначныя атрыбуты савецкіх святаў называюцца “вынас знамені, выкананне дзяржаўных гімнаў і савецкіх песень..., сустрэча гасцей хлебам-соллю на ручніку”, а таксама “дзяржаўныя гербы СССР і БССР, партрэты... В.І. Леніна, дзяржаўныя сцягі і знамёны, ручнікі, кветкі, нацыянальныя абрадавыя касцюмы” [6, с. 91–92].

Мапа згадак спальвання пудзіла ў традыцыйным побыце

А. Васільеў лічыць пастаянную рэарганізацыю мінулага і культурнай памяці нормай, якая грунтуецца на ідэі непазбежнага адаптавання новых з’яў супольнасцямі, перыядычнага ажыццяўлення пераінтэрпрэтацыі мінулага з мэтай уключэння новага ў тканіну гістарычнай традыцыі [7, с. 60]. Т. Мармыш дадае, што такім чынам часта фарміруецца афіцыйная культурная памяць і спадчына сур’ёзна ідэалагічна нагружаецца. Як прыклад яна прыводзіць выцясненне савецкімі лозунгамі і ідэаламі “пабудовы светлай будучыні” пласту традыцыйнай народнай культуры [8, с. 96].

Савецкая ідэалогія ўтрымлівала ў сабе элементы міфалагічнага светагляду: замест старажытных ініцыяцый – рытуалы прыняцця ў аццябаты, піянеры, камсамольцы, камуністы; замест капішч і храмаў – грамадскія

пабудовы, замест традыцыйных каляндарных свят – новыя, сацыялістычныя (Новы год, Дзень савецкай арміі, Дзень жанчын, маёўкі, Дзень рэвалюцыі). Канструяванне святаў па савецкім узору працягваецца і ў незалежнай Беларусі. 30 ліпеня 1996 г. загадам Прэзідэнта да 14 кастрычніка (праваслаўнае свята Пакроў найсвяцейшай Маці Божай) прымеркаваны Рэспубліканскі дзень маці.

Мірча Эліядэ параўноўваў марксісцкі міф аб камунізме, пабудаваным “выбраным” класам – пралетарыятам, з эсхаталагічнымі міфамі Міжземнамор’я і Сярэдняга Усходу. Разам з ідэалогіяй нацыянал-сацыялізму ён разглядаў марксізм як найвялікшы палітычны міф сучаснасці. Даследчык адзначаў, што сучасныя святы, будучы савецкімі, захоўваюць міфалагічную структуру і функцыю, дазваляючы

чалавеку прайграваць сцэнарыі стварэння, хоць яны і сталі свецкімі [9].

У 1970-я – 1980-я гг. у “Провады рускай зімы” ўводзяцца некаторыя традыцыйныя элементы Масленіцы [2, с. 162]. Тады канстатуецца, што традыцыйны фальклор “згасае”, перспектыўнай лічыцца мастацкая самадзейнасць. У 1990-я гг. набываюць папулярнасць імітацыі “пад фальклор” [5, с. 102]. У 1990-х гг. сцэнарыі правядзення Масленіцы сельскія культработнікі ўжо рыхтуюць на аснове мясцовага матэрыялу. Гарадскія святкаванні Масленіцы ў пэўнай ступені перапыняюцца ў канцы 1980-х – пачатку 1990-х гг. [2, с. 193–195].

Акрамя вонкавага ўплыву сярод прычын спынення масленічных святкаванняў можна выдзеліць і ўнутраныя: старэнне насельніцтва, змена стаўлення да традыцыйных абрадаў. Пра гэта кажуць самі носьбіты традыцый:

“[А ў вас у Чэчаневе да якога году вешалі калодкі?] Ой, ну, можа, да шасьцідзiesiąтых, так во гадоў. А тады меншэ стала такіх жанчын, каторыя... Тыя жанчыны ўжо састарыліся, а более маладыя ўжо па-другому... Ды й час быў такі, што... Ну, Масьленка-Масьленка, ужо не адзначалі яе так. А тады ўжо вазабнавілася гэта, навернае, посьле семідзiesiąтых гадоў. Вазабнавілася, што сталі Дзень Зімы там правадзіць... Гэта ўжо ў семідзiesiąтых было, а тады бліжэ к васьмідзiesiąтым, во туды. Гэта замяніла, як бы здэвінула гэтыя сьвяты. [А тут у Абольцах Вам не казалі, да якіх гадоў гэты чурбан, калодку вешалі?] Яно ўсюдых прыкладна адзінакава, як у тым Чэчаневе, так і тут. Ну, тая самая Масьленка, ну, калодкі асталіся, катаньне гэта на санках – ну, тых санак мала стала. Ды і людзей ужо такіх, каторыя гэта падабалася, меней стала”³.

У в. Звянячы Талачынскага раёну спыненне цягання калодкі патлумачылі тым, што пастарэлі актыўныя ўдзельніцы абраду, а змены ім не знайшлося: “На ленту цаплялі баранкі, канфеты, дажа бутылку. Хто пападзецца на вуліцы... ну, давай яму калодку павесім. [А хто вешаў хадзіў?] Усе табуном, маладзёж. Яны па саседству дружылі, напрымер, каторыя такія весёлыя, любілі пагуляць, папець, патанцаваць, сабралісь, цапляют – і пашла гульня. А той ужэ аткупляецца, угашчае. [З калодкамі да якога году хадзілі?] Да семідзiesiąтага, можа, да васьмідзiesiąтых. [А чаго перасталі?] Пастарэлі. Эта нада завадатара такога”⁴.

³ Зап. А.І. Ляшкевіч у 2015 г. у в. Абольцы Талачынскага р. Віцебскай вобл. ад культработніцы Падбельскай (дзев. Булыга) Ганны Іванаўны 1954 г. н., нар. у в. Чэчанева Талачынскага р., у Абольцах жыве з 1975 г.

⁴ Зап. А.І. Ляшкевіч у 2015 г. у в. Звянячы Талачынскага р. Віцебскай вобл. ад Ермаковай (дзев. Сухадольская) Раісы Сцяпанаўны, 1934 г. н., нар. у в. Масюкі Аршанскага р. і яе дачкі Жураўлёвай Таццяны Анатольеўны, 1960 г. н., нар. у Звянячах, стала жыве ў Смаленску.

Там жа, у Звянячах, Р.С. Ермакова зазначыла, што не ўспрымае новаытрадыцыйныя святкаванні Масленіцы як арганічныя для сваёй мясцовасці:

“[А касцёр палілі ў вас?] Палілі [А дзе палілі?] Там, дзе гулялі, напрымер. Выхадзілі ж куда-та... За дзярэўню. [Можа, чучала палілі?] Эта цяпер, эта саўсем другога”⁵.

Апісаныя працэсы былі характэрныя і для іншых рэспублік СССР, у прыватнасці, для Літоўскай ССР [10; 11].

Сусветныя тэндэнцыі ў падыходзе да традыцыйнай культуры часткова памянліся з прыняццем Канвенцыі ЮНЭСКО аб ахове нематэрыяльнай культурнай спадчыны ў 2003 г. Канвенцыя сцвярджае, што нематэрыяльная культурная спадчына, элементамі якой з’яўляюцца і каляндарныя абрады, “пастаянна ўзнаўляецца супольнасцямі і групамі ў залежнасці ад навакольнага ім асяроддзя, іх узаемадзеяння з прыродай і іх гісторыяй, і фарміруе ў іх пачуццё ідэнтычнасці і пераемнасці, садзейнічаючы тым самым павазе да культурнай разнастайнасці і творчасці чалавека” (артыкул 2.1) [12]. Такім чынам, Канвенцыя аддае перавагу мясцовым формам традыцыйнай культуры.

Істотным лічыла прыняцце Канвенцыі З.Я. Мажэйка. У той жа час яна пісала, што механізмы распрацоўкі “афіцыйных” мер па забеспячэнні жыццядзейнасці нематэрыяльнай культурнай спадчыны супярэчаць сплантаннай прыродзе аўтэнтычных творчых праяў [5, с. 121].

Рэспубліка Беларусь ратыфікавала Канвенцыю ЮНЭСКО аб ахове нематэрыяльнай культурнай спадчыны ў 2005 г. Тым не менш, работнікі культуры часта працягваюць працаваць з народнымі абрадамі ў рэчышчы фалькларызму. “Другаснымі формамі фальклору” ці “фалькларызмам” савецкія навукоўцы звалі пераасэнсаванне архаічнай традыцыі з храналагічнай, культурнай, або сацыяльнай дыстанцыі [13, с. 53]. Само паняцце “фалькларызм” прапанаваў у XIX ст. французскі фалькларыст Поль Себіе для пазначэння захаплення фальклорам у жыцці і мастацтве. Савецкі навуковец В. Жырмунскі вызначаў фалькларызм як “шырокую грамадскую з’яву, звязаную з грамадскай барацьбой вакол тлумачэння і выкарыстання фальклору ў рускай літаратуры і культуры”. Да сярэдзіны 1960-х гг. у сусветнай культуралогіі азначэнне фалькларызму замацавалася за самадзейнасцю як другаснымі (фэстывальна-сцэнічнымі) фальклорнымі формамі [5, с. 110–111].

Падыход у рэчышчы фалькларызму прыводзіць часцей за ўсё да страты абрадамі сакральнага сэнсу, зніжэння мастацкіх вартасцей іх правядзення, невыразнай мясцовай спецыфікі. Каляндарныя сьвяты ператвараюцца ў “абрадава-святочныя мерапрыемствы” [2, с. 156].

⁵ Гл. папярэднюю носку.

Захаванне і аднаўленне традыцыйнай абраднасці ў яе лакальных праявах варта разглядаць як забеспячэнне экалогіі культуры. Д.С. Ліхачоў пісаў, што захаванне культурнага асяродку – задача не менш істотная за захаванне асяродку прыроднага: “Калі прырода неабходная чалавеку для яго біялагічнага жыцця, то культурны асяродак гэтак жа неабходны для яго духоўнага, маральнага жыцця, для яго «духоўнай аселасці», для яго прыхільнасці да родных мясцін, для яго маральнай самадысцыпліны і сацыяльнасці”, “у экалогіі ёсць дзве часткі: экалогія біялагічная і экалогія культурная, або маральная” [14]. Пра экалогію традыцыйнай музычнай культуры пісала З.Я. Мажэйка: “Традыцыйная руральная культура экалагічна суадносіцца з «рукатворнай» матэрыяльнай культурай (пра якую ідзе гаворка ў Д. Ліхачова) і з экалогіяй непадзельнае з ёй прыроды” [5, с. 103].

Гэтыя пытанні хвалюць і сучасных малядых даследчыкаў. Т. Мармыш адзначае: “Носьбіт нематэрыяльнай культурнай спадчыны з’яўляецца кантактным звяном сацыякультурнага і натуральнапрыроднага пачаткаў праз эмацыянальную і дзейнасную сувязь паміж чалавекам і ландшафтам. Такая тапафілія акцэнтуюе ўнікальнасць прасторы і ўнікальнасць самаактуалізацыі чалавека ў ёй, разуменне самабытнасці культурнага ландшафту ў якасці рэсурсу, найперш, лакальнага развіцця, з чаго вынікае праблематыка экалогіі культуры як погляда на сучасную культуру ў кантэксце з традыцыйнымі каштоўнасцямі, народнай культурай, гістарычнымі каранямі, культурным ландшафтам” [15, с. 35].

Заклучэнне

Абрадава-святочныя мерапрыемствы з нагоды Масленіцы сёння праходзяць бадай што ў кожным горадзе раённага падпарадкавання і вышэй. Часцей за ўсё яны праводзяцца па сцэнарыях, заснаваных на метадычных дапаможніках савецкага часу. У вёсках імкнучца рабіць сцэнарыі такіх святкаванняў на аснове мясцовага матэрыялу, хоць неяк захоўваць лакальную спецыфіку. У аграгарадках часцей схіляюцца да гарадскога варыянту.

СПІС ВЫКАРЫСТАНЫХ КРЫНІЦ

1. **Эліаде, М.** Священное и мирское / М. Элиаде. – М. : Изд-во МГУ, 1994. – 144 с.
2. **Кухаронак, Т. І.** Маскі ў каляндарнай абраднасці беларусаў / Т. І. Кухаронак. – Мінск : Ураджай, 2001. – 239 с.
3. **Шыбека, З.** Нарыс гісторыі Беларусі (1795–2002) / З. Шыбека. – Мінск : Энцыклапедыкс, 2003. – 490 с.
4. **Санько, С. А.** Штудыі з кагнітыўнай і кантрастыўнай культуралёгіі / С. А. Санько. – Менск : БГАКЦ, 1998. – 190 с.
5. **Можейко, З. Я.** Экология традиционной народно-музыкальной культуры / З. Я. Можейко. – Минск : Беларуская навука, 2011. – 147 с.
6. Праздники и обряды в Белорусской ССР / В. К. Бондарчик [и др.]. – Минск : Наука и техника, 1988. – 302 с.
7. **Васильев, А.** Мемориализация и забвение как механизмы производства культурного единства и разнородности / А. Васильев // *Фундаментальные проблемы культурологии* : в 7 т. Т. 6 : Культурное наследие: от прошлого – к будущему. – М.-СПб., 2009. – С. 56–68.
8. **Мармыш, Т. М.** Мемаратыўная і ідэнтыфікацыйная функцыі нематэрыяльнай культурнай спадчыны ў глабалізацыйнай прасторы культуры XXI стагоддзя / Т. М. Мармыш // *Универсальное и национальное в культуре* : сборник научных статей / Белорусский государственный университет, Гуманитарный факультет. – Минск, 2012. – С. 92–99. – Рэжым дасягу: <http://elib.bsu.by/handle/123456789/24361>. – Дата доступу: 16.03.2016.
9. **Эліаде, М.** Мифы современного мира. – Режим доступа: http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Relig/Eliade/Mif_SovrMir.php 30.09.2015. – Дата доступу: 01.10.2015.
10. **Petrošienė, L.** Užgavėnės arba Žiemos palydų šventė sovietmečiu / Lina Petrošienė – Режим доступа: http://www.istorijoszurnalas.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=533&Itemid=508. – Дата доступа: 16.03.2016.
11. **Šaknys, Ž.** Užėnės: a Rural and Urban, Religious, Socialist, and Lithuanian Festival of Shroventide / Ž. Šaknys // *Folklore. Electronic Journal of Folklore*. Vol. 60. – Tartu, 2015. – p. 105–128.
12. Канвенцыя UNESCO аб ахове нематэрыяльнай культурнай спадчыны 2003 г. – Рэжым дасягу: <http://livingheritage.by/Kanviencyja%20Ab%20achovie%20niemateryalnaj%20kulturnaj%20spadczyny.pdf>. – Дата доступу: 16.03.2016.
13. **Чистов, К. В.** Народные традиции и фольклор / К. В. Чистов – Ленинград: наука, 1986. – 304 с.
14. **Лихачев, Д. С.** Экология культуры – Режим доступа: <http://hram-puchkovo.me-ga.ru/articles/98/>. – Дата доступа: 16.03.2016.
15. **Мармыш, Т. М.** Дзяржаўны спіс гісторыкакультурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь: да пытання метадалогіі / Т. М. Мармыш // *Аўтэнтчны фальклор: праблемы захавання, вывучэння, успрымання (памяці антрапалага Зінаіды Мажэйкі)* : зборнік навуковых прац удзельнікаў IX Міжнароднай навуковай канферэнцыі (Мінск, 24–26 красавіка

2015 г.) / БДУКМ ; рэдкал.: В. Р. Языковіч
(адк. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БДУКМ, 2015. –
С. 34–36.

Паступіў у рэдакцыю 12.04.2016 г.
Кантакты: +375 29 748 61 41
(Ляшкевіч Алена Ігараўна)

**Liashkevich A.I. TRANSFORMING SHROVETIDE
CELEBRATION IN SOVIET TIMES.**

The changes in the calendar rituals and, in particular, in the celebration of Shrovetide by Belarusians in Soviet times are described in the article. An attempt to realize the changes at the local and global scale is made. The influence of the state cultural policy is considered in detail.

Key words: Shrovetide, rituals, festivals, calendar, USSR, cultural policy, folklorism.